

## Prima pagină>Dreptul familiei și succesiunea>Regimul bunurilor în cadrul căsătoriilor și al parteneriatelor civile>Regimuri matrimoniale

### Regimuri matrimoniale

#### 1 Există un regim matrimonial legal în acest stat membru? Ce prevede acesta?

Da. În principiu, soții au libertatea de a întocmi o convenție prenupțială (*convenção antenupcial*) pentru a-și alege regimul matrimonial, astfel cum se prevede la articolul 1698 din Codul civil portughez (*Código Civil*).

Totuși, dacă soții nu aleg niciun regim sau în anumite cazuri în care convenția prenupțială este nulă, regimul matrimonial legal este cel al comunității de bunuri dobândite (*regime da comunhão de adquiridos*), în conformitate cu articolele 1717 și 1721 din Codul civil.

În acest caz, trebuie aplicate articolele 1721-1731 din Codul civil pentru a stabili ce bunuri sunt deținute în comun și care sunt bunuri proprii.

În mod excepțional, există cazuri, prevăzute la articolul 1720 din Codul civil, în care regimul obligatoriu este cel al separației de bunuri (*regime de separação de bens*).

#### 2 Cum își pot alege soții regimul matrimonial? Care sunt cerințele de formă în acest caz?

Soții își pot organiza regimul matrimonial prin încheierea unei convenții prenupțiale, prin intermediul căreia pot alege unul dintre cele trei regimuri matrimoniale prevăzute în Codul civil, sau prin convenirea unui aranjament diferit în limitele legislației aplicabile (articolul 1698 din Codul civil).

Cele trei regimuri matrimoniale prevăzute în Codul civil sunt:

regimul comunității de bunuri dobândite (*regime da comunhão de adquiridos* – articolele 1721-1731 din Codul civil);

regimul comunității de bunuri (*regime da comunhão geral de bens* – articolele 1732-1734 din Codul civil);

regimul separației de bunuri (*regime da separação de bens* – articolele 1735-1735 din Codul civil).

Conform celor indicate mai sus, soții pot conveni un aranjament diferit în limitele legislației aplicabile. Aceasta este situația în care regimul matrimonial este cel al comunității de bunuri dobândite, dar soții cad de acord, printr-o convenție prenupțială, că un anumit bun imobil dobândit de unul dintre ei înainte de căsătorie (de exemplu, o locuință familială) va deveni proprietate comună după căsătorie, deoarece doresc ca amândoi să răspundă de ipoteca respectivă.

În ceea ce privește cerințele formale, convenția prenupțială trebuie să ia forma unui document autentic întocmit în fața unui notar (act autentic) sau a unei declarații date în fața unui funcționar de stare civilă [articolul 1710 din Codul civil și articolele 189-191 din Codul de stare civilă] (*Código do Registo Civil*).

De regulă, convenția prenupțială trebuie încheiată înainte de căsătorie. În conformitate cu articolul 1714 din Codul civil, convenția prenupțială și regimul matrimonial nu pot fi modificate după căsătorie, cu excepția cazului în care articolul 1715 din Codul civil conține dispoziții contrare.

Dispozițiile legale aplicabile convențiilor prenupțiale sunt prevăzute în cartea IV titlul II capitolul IX secțiunea III din Codul civil (articolele 1698-1716).

Dispozițiile legale aplicabile darurilor de nuntă și darurilor între soți sunt prevăzute în cartea IV titlul II capitolul X secțiunile I și II din Codul civil (articolele 1753-1766).

#### 3 Există restricții în ceea ce privește libertatea de a alege un regim matrimonial?

Există două cazuri, prevăzute la articolul 1720 din Codul civil, în care regimul obligatoriu este cel al separației de bunuri (*regime de separação de bens*): atunci când căsătoria este încheiată fără a trece prin procesul preliminar și atunci când soții au împlinit vârsta de 60 de ani.

În afară de aceste cazuri, soții au libertatea de a alege în limitele legislației aplicabile.

#### 4 Care sunt efectele juridice ale divorțului, ale separării sau ale anulării căsătoriei asupra regimului matrimonial?

Astfel cum se prevede la articolul 1688 din Codul civil, relația matrimonială se încheie prin divorț sau anularea căsătoriei, fără a aduce atingere dispozițiilor privind întreținerea. Separarea legală a soților și a bunurilor acestora nu dizolvă căsătoria, dar efectele legale în cazul separării sunt foarte asemănătoare celor ale divorțului, conform explicațiilor de mai jos.

În ceea ce privește partajul bunurilor și achitarea datoriilor, articolul 1689 din Codul civil prevede că, odată încheiat regimul matrimonial, soții sau moștenitorii acestora au dreptul să își primească fiecare bunurile personale și cota lor din eventualele bunuri deținute în comun. Soțul care are o datorie privind proprietatea comună trebuie să achite datoria respectivă.

În ceea ce privește datoriile, se va acorda prioritate plății datoriilor comune apelând la bunurile deținute în comun și abia după achitarea acestor datorii se vor plăti datoriile rămase. Dacă unul dintre soți are o datorie față de celălalt soț, acesta trebuie să plătească respectiva datorie folosind cota sa din bunurile sale deținute în comun. În cazul în care nu există bunuri deținute în comun, soțul trebuie să plătească datoria folosind bunurile sale personale.

#### Efectele juridice ale divorțului

Efectele divorțului sunt prevăzute la articolele 1788-1793-A din Codul civil portughez.

Ca regulă generală, divorțul dizolvă căsătoria și are aceleași consecințe ca încetarea căsătoriei prin deces.

În ceea ce privește succesiunea, în conformitate cu articolul 2133 din Codul civil, în urma hotărârii de divorț, fostul soț pierde calitatea de moștenitor legal chiar și atunci când hotărârea de divorț este pronunțată după moartea celuilalt soț.

În conformitate cu legislația portugheză, de regulă, patrimoniul matrimonial nu se împarte în cadrul procedurii de divorț, ci doar ulterior. Cu toate acestea, în cazul divorțului prin acordul soților la Oficiul de stare civilă, soții pot conveni imediat cu privire la modul împărțirii patrimoniului matrimonial (articolul 272-A din Codul de stare civilă).

În ceea ce privește efectele divorțului, regula generală este aceea că:

divorțul produce efecte de la data când hotărârea de divorț devine definitivă.

Efectele patrimoniale ale divorțului sunt următoarele:

Divorțul are efecte patrimoniale retroactive între soți de la data introducerii procedurii de divorț.

Totuși, la solicitarea oricărui dintre soți, efectele patrimoniale ale divorțului pot fi stabilite retroactiv de la data la care soții au încetat să mai locuiască împreună, dacă această dată a fost verificată în cadrul procedurii.

La partajul bunurilor în urma divorțului, niciunul dintre soți nu poate primi mai mult decât ar fi primit în cazul în care căsătoria ar fi fost încheiată sub regimul comunității de bunuri dobândite.

Fiecare soț pierde toate beneficiile primite sau care urmau să fie primite ca urmare a căsătoriei (de exemplu, darurile între soți; darurile făcute de un terț cuplului în vederea căsătoriei lor). În acest caz, persoana care oferă darul poate decide că beneficiul le va reveni copiilor cuplului.

Soțul lezat are dreptul să solicite instanțelor de drept comun despăgubiri pentru prejudiciul provocat de celălalt soț, în condițiile generale ale răspunderii civile.

În cazul în care motivele divorțului au legătură cu o problemă psihică a unuia dintre soți, soțul care depune cererea de divorț trebuie să ofere despăgubiri celui alt soț pentru prejudiciul personal provocat prin desfacerea căsătoriei. Această cerere trebuie făcută în cadrul procedurii de divorț. Oricare dintre soți poate cere instanței să îi permită închirierea locuinței familiale, indiferent dacă este deținută în comun sau deținută de celălalt soț. Animalele de companie sunt încredințate unuia sau ambilor soți, ținând seama de interesele fiecărui soț și de interesele copiilor lor, precum și de bunăstarea animalelor.

Efectele patrimoniale ale divorțului asupra relațiilor dintre soți și terți

Soții pot invoca opozabilitatea față de terți a efectelor patrimoniale ale divorțului abia după data înregistrării hotărârii în Registrul de stare civilă.

În ceea ce privește **obligățiile de întreținere între foștii soți**, potrivit articolelor 2016 și 2019 din Codul civil:

ca regulă generală, după divorț, fiecare fost soț are obligația de a se întreține singur;

fiecare fost soț are dreptul la întreținere, indiferent dacă divorțul a avut loc sau nu prin acordul soților, dar dreptul la întreținere poate fi refuzat din motive de echitate;

dreptul la întreținere încetează dacă beneficiarul se recăsătorește, încheie un parteneriat *de facto* sau are un comportament moral necorespunzător.

#### Efectele separării legale

În ceea ce privește separarea legală, articolul 1794 din Codul civil portughez se referă la dispozițiile privind divorțul, astfel cum sunt prezentate mai sus, cu o singură excepție: separarea legală nu înseamnă desfacerea căsătoriei.

În afară de această excepție, astfel cum se prevede la articolele 1795-A, 2016 și 2133 din Codul civil portughez, efectele separării legale asupra bunurilor matrimoniale, obligațiilor de întreținere și succesiunii sunt identice efectelor divorțului.

#### Efectele juridice ale anulării

Există o diferență între anulare și căsătoria inexistentă (*casamento inexistente*).

În cazul **căsătoriei inexistente**, astfel cum se prevede la articolele 1628-1630 din Codul civil (de exemplu, în cazul în care nu există nicio declarație a unuia sau a ambilor soți), căsătoria inexistentă nu produce efecte.

În cazul **anulării unei căsătorii civile**, astfel cum se prevede la articolul 1631 din Codul civil (de exemplu, în cazul impedimentelor legale sau al unei declarații incorecte), efectele stabilite de articolul 1647 din Codul civil sunt următoarele:

Dacă ambii soți au fost de bună credință, căsătoria produce efecte între ei și față de terți până când hotărârea de anulare devine definitivă.

Dacă un singur soț a acționat cu bună-credință, atunci numai respectivul soț poate beneficia de efectele căsătoriei. În plus, soțul care este de bună-credință poate opune terților efectele căsătoriei, cu condiția ca acestea să reflecte relația dintre soți.

Aceste reguli se aplică **anulării căsătoriilor catolice** încheiate de autoritățile ecleziastice până la înregistrarea hotărârii în Registrul de stare civilă, cu condiția ca și căsătoria catolică să fi fost înregistrată.

Articolele 1649 și 1650 din Codul civil prevăd sancțiuni patrimoniale speciale în cazul unei căsătorii între minori sau al unei căsătorii care încalcă impedimentele legale, cum ar fi următoarele:

Un minor care se căsătorește fără autorizația necesară este considerat minor până la vârsta majoratului în ceea ce privește administrarea bunurilor pe care acesta le deținea la momentul căsătoriei și pe care le dobândește după căsătorie prin dar. Totuși, suma necesară întreținerii sale se scade din veniturile rezultate din aceste bunuri.

Părinții sau reprezentantul legal al minorului, și nu celălalt soț, vor administra aceste bunuri până când minorul va împlini vârsta majoratului.

Aceste bunuri nu pot fi utilizate, nici în timpul căsătoriei, nici după desfacerea ei, pentru plata datoriilor niciunuia dintre soți contractate înainte ca minorul să îplinească vârsta majoratului.

În cazul în care sunt încălcate impedimentele prevăzute la articolul 1604 literele (c) și (d) din Codul civil (de exemplu, există un impediment care rezultă dintr-o relație de sânge), soțul care se face vinovat de încălcare nu poate primi niciun beneficiu în dar sau prin testament de la celălalt soț.

#### **5 Care sunt efectele decesului unuia dintre soți asupra regimului matrimonial?**

**Regimul matrimonial la sfârșit odată cu decesul**, astfel cum prevede articolul 1788 din Codul civil.

Bunurile deținute în comun trebuie împărțite. Bunurile defunctului includ bunurile sale personale și, după caz, cota sa din bunurile soților deținute în comun, în conformitate cu articolul 2024 din Codul civil.

Ca regulă generală, soțul supraviețuitor este moștenitorul legal și beneficiază de o rezervă succesorală, indiferent dacă există sau nu un testament (articolele 2131 și 2133 sau 2158 și 2159 din Codul civil, după caz).

În plus, în condițiile articolului 2103-A din Codul civil portughez, la partajul succesoral, soțul supraviețuitor are dreptul să i se acorde folosința locuinței familiale, a bunurilor aferente și a mobilierului acesteia. În cazul în care aceasta depășește cota sa atât în ceea ce privește succesiunea, cât și bunurile deținute în comun, soțul supraviețuitor trebuie să-i despăgubească pe ceilalți moștenitori.

Cu toate acestea, în conformitate cu articolul 1698 și cu articolul 1700 alineatul (3) din Codul civil, în cazul în care regimul matrimonial este cel al separației de bunuri, soții pot renunța la statutul lor de moștenitor prin convenția prenupțială.

#### **6 Ce autoritate are competența de a decide în ceea ce privește regimul matrimonial?**

Instanțele judecătorești, oficiile de stare civilă și notarii au competența de a decide în materie matrimonială, după caz, atunci când survine oricare dintre situațiile indicate mai jos.

În dreptul portughez, principiul imuabilității se aplică, în principiu, convențiilor prenupțiale și regimului matrimonial, consacrate la articolul 1714 din Codul civil.

În consecință, în cazul în care viitorii soți doresc să ajungă la un acord cu privire la regimul patrimonial și să se abată de la regimul legal, aceștia trebuie să încheie o convenție prenupțială (articolul 1710 din Codul civil), care trebuie semnată înainte de căsătorie. În timpul căsătoriei, soților nu li se permite să modifice sau să pună capăt regimului matrimonial. Situațiile prevăzute la articolul 1715 din Codul civil (de exemplu, în cazul separării juridice a bunurilor sau al separării juridice a persoanelor și a bunurilor) constituie excepții de la principiul imuabilității.

Dispozițiile privind regimul patrimonial trebuie să fie prevăzute în convenția prenupțială (articolul 1698 din Codul civil). Există cerințe privind forma și publicitatea unei convenții prenupțiale. În ceea ce privește cerințele de formă, astfel cum se prevede la articolul 1710 din Codul civil, pentru a fi valabile, convențiile prenupțiale trebuie să fie încheiate prin intermediul unei declarații făcute la oficiul de stare civilă sau sub forma unui act autentic semnat în fața unui notar. În ceea ce privește cerințele de publicitate, pentru a produce efecte față de terți, convențiile prenupțiale trebuie înregistrate în conformitate cu articolul 1711 alineatul (1) din Codul civil. În acest scop, moștenitorii soților și alte părți la convenția prenupțială nu sunt considerați terți. Înregistrarea convenției nu elimină obligația de a înregistra în cartea funciară (*registo predial*) operațiunile aferente bunurilor imobiliare. Există, de asemenea, un termen care trebuie respectat: convenția prenupțială trebuie semnată înainte de căsătorie, dar nu trebuie să treacă mai mult de un an între data semnării și încheierea căsătoriei, în caz contrar convenția expirând, astfel cum se prevede la articolul 1716 din Codul civil.

Informațiile furnizate mai sus pot fi consultate în ghidul *Os Regulamentos Europeus: impacto na actividade registal e notarial* („The European Regulations: Impact on the Activity of Registry Offices and Notaries”), disponibil în limbile portugheză și engleză.

În caz de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei, autoritățile competente să se ocupe de partajul bunurilor și de aplicarea regimului patrimonial respectiv variază în funcție de eventuala existență a unui acord între soți asupra modului de împărțire a bunurilor matrimoniale.

În cazul în care soții sunt de acord cu privire la modul de împărțire a bunurilor matrimoniale, în caz de divorț sau de separare de drept, oficiile de stare civilă au competența de a soluționa astfel de chestiuni. În acest caz, pot apărea două situații: în cazul divorțului sau al separării legale prin acordul soților, oficiile de stare civilă sunt competente în ceea ce privește divorțul sau separarea legală și, în cadrul acestei proceduri, pot aproba acordul de partaj, pot gestiona plata obligațiilor fiscale și pot efectua modificări ale cărții funciare ca urmare a partajului; în cazul divorțului contestat sau al separării legale contestate, pentru care sunt competente instanțele pentru familie și minori (*Tribunais de Família e Menores*), dacă părțile sunt de acord cu partajul după divorț sau separare, atunci oficiile de stare civilă sunt competente să se ocupe de partaj, de obligațiile fiscale și de modificările aduse cărții funciare ca urmare a partajului. Acest cadru juridic este prevăzut la articolele 272-A și 272-B din Codul de stare civilă. Informații practice despre acest serviciu și costurile sale sunt disponibile [aici](#).

Dacă, după divorț sau separarea legală, părțile ajung la un acord cu privire la partaj, acestea pot semna un act autentic în fața unui notar. În acest caz, notarul răspunde de înregistrarea bunurilor imobile în termen de două luni, iar părțile trebuie să își îndeplinească obligațiile fiscale în același termen [articolele 8-B și 8-C din Codul privind cartea funciară (*Código do Registo Predial*)].

În cazul în care soții nu pot ajunge la un acord privind partajul, în caz de divorț, de separare de drept, de nulitate sau anulare a căsătoriei, trebuie inițiată o procedură de inventariere (*processo de inventário*) la cererea oricăreia dintre părți. Instanțele au competență exclusivă în ceea ce privește procedura de inventariere în situațiile prevăzute la articolul 1083 alineatul (1) din Codul de procedură civilă (*Código de Processo Civil*) (de exemplu, atunci când inventarul depinde de alte proceduri judiciare). În alte situații, în conformitate cu articolul 1083 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, procedura de inventariere poate fi solicitată la inițiativa părții interesate care inițiază procedura sau prin intermediul unui acord reciproc între toate părțile interesate, în instanță sau la un notar înscris pe lista prevăzută la articolul 1 din [Regimul inventarului notarial](#) (*Regime do Inventário Notarial*), publicat în anexa la Legea nr. 117/19 din 13 septembrie 2019. Notarii tratează cazul prin intermediul sistemului de gestionare a cazurilor.

#### **7 Care sunt efectele regimului matrimonial asupra raportului juridic dintre un soț și un terț?**

Articolele 1682 și 1683 din Codul civil prevăd că, în unele cazuri, soțul trebuie să obțină acordul celuilalt soț pentru a încheia anumite contracte cu un terț. Acest lucru depinde de regimul matrimonial (de exemplu, regimul separației de bunuri sau cel al comunității de bunuri), de competențele de administrare care decurg din respectivul regim (de exemplu, administrarea în comun a anumitor bunuri), de natura proprietății (de exemplu, locuință familială, proprietate comună) sau natura contractului (de exemplu, un contract de vânzare-cumpărare, acceptarea darurilor).

Astfel cum se prevede la articolul 1687 din Codul civil, lipsa acordului celuilalt soț are următoarele consecințe asupra terților:

În cazul în care unul dintre soți încheie un contract care încalcă articolul 1682 alineatele (1) și (3) (de exemplu, transferul dreptului de proprietate asupra anumitor bunuri mobile), articolul 1682-A (de exemplu, transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile în regim de comunitate de bunuri, transferul dreptului de proprietate asupra locuinței familiale supuse oricărui regim matrimonial), articolul 1682-B (de exemplu, anularea contractului de închiriere a locuinței familiale) sau articolul 1683 alineatul (2) (renunțarea la o succesiune sau la un legat) din Codul civil portughez, celălalt soț sau moștenitorul acestuia poate solicita anularea contractului respectiv.

Dacă un soț transferă dreptul de proprietate asupra bunurilor mobile neînregistrate sau încheie un contract prin care se instituie o sarcină asupra respectivelor bunuri, fără acordul celuilalt soț, atunci când este necesar, anularea menționată mai sus nu poate fi opozabilă unui terț de bună-credință.

Dacă unul dintre soți transferă în mod ilegal dreptul de proprietate asupra unui bun imobil aparținând exclusiv celuilalt soț sau încheie un contract prin care se instituie o sarcină asupra aceluși bun imobil, contractul va fi nul de drept, iar prețul trebuie restituit, în special astfel cum se prevede la articolele 892-904 din Codul civil, care stabilesc consecințele acțiunii ilicite a vânzătorului.

#### **8 O scurtă descriere a procedurii de lichidare a regimului matrimonial, inclusiv a partajului și a repartizării bunurilor matrimoniale în acest stat membru**

În cazul în care se ajunge la un acord cu privire la partaj, acesta poate fi aprobat de oficiile de stare civilă sau poate fi înscris într-un act autentic semnat în fața unui notar, în funcție de situațiile menționate mai sus ca răspuns la întrebarea 6.

În cazul în care nu se ajunge la un acord cu privire la partaj, se inițiază o procedură de inventariere la instanță sau cu un notar, astfel cum s-a descris deja în răspunsul la întrebarea 6.

Procedura de inventariere judiciară este reglementată de dispozițiile din cartea V titlul XVI (articolele 1082-1130) din Codul de procedură civilă, dispoziții care se aplică, cu modificările necesare, inventarului notarial (articolul 2 din Regimul inventarului notarial, publicat în anexa la Legea nr. 117/19 din 13 septembrie 2019.).

Procedura de inventariere implică următoarele etape: etapa inițială; opoziția și determinarea pasivului; audierea prealabilă a părților interesate; pronunțarea cu privire la temeinicie și audierea părților interesate (*conferência de interessados*); propunerea de partaj și hotărârea de omologare a partajului; etapele finale.

#### **9 Care este procedura și ce documente sunt necesare în mod normal pentru înscrierea bunurilor imobile?**

Solicitantul înregistrării bunurilor imobile trebuie să depună o cerere de înregistrare la Oficiul de Carte Funciară, atașând documente care să ateste faptele înscrise în cartea funciară. Documentele necesare sunt: actul notarial; titlul de proprietate (*caderneta predial*); dovada plății taxei de timbru și a impozitului municipal pe proprietate; documentul de anulare a ipotecii, dacă este cazul. Dacă aceste documente sunt deja înregistrate la Oficiul de Carte Funciară, trebuie indicate doar referințele lor.

În plus, dacă cererea este depusă de un reprezentant al solicitantului, împuternicirea acestuia trebuie inclusă în cerere. Însă, astfel cum se prevede la articolul 39 din Codul privind cartea funciară, nu este nevoie ca juriștii, notarii și avocații (*solicitadores*) să includă o împuternicire pentru a solicita înregistrarea.

Solicitanții care dețin un certificat digital (cetățenii care au carte de cetățean portughez, juriștii, notarii și avocații înregistrați în mod corespunzător la asociațiile profesionale respective) pot depune o cerere de înregistrare a bunurilor imobile și pot adăuga documentele necesare pe internet. Solicitanții fără certificat digital pot depune cererea personal la Oficiul de Carte Funciară sau o pot trimite prin poștă.

Informații despre procedura de înregistrare și costurile acesteia sunt disponibile la adresa:

<https://justica.gov.pt/Servicos/Pedir-registo-predial>

Versiunile actuale ale Codului civil portughez și ale altor legi menționate mai sus pot fi consultate, în limba portugheză, la următoarele adrese:

[Codul civil \(\*Código Civil\*\)](#)

[Codul de stare civilă \(\*Código do Registo Civil\*\)](#)

[Codul privind cartea funciară \(\*Código do Registo Predial\*\)](#)

[Codul de procedură civilă \(\*Código de Processo Civil\*\)](#)

[Regimul inventarului notarial \(\*Regime do Inventário Notarial\*\)](#)

**Notă finală:**

Prezenta fișă informativă conține informații generale, fără caracter obligatoriu pentru punctul de contact, Rețeaua judiciară europeană în materie civilă și comercială, instanțele judecătorești sau orice alte persoane. Vă sfătuim să consultați întotdeauna versiunea cea mai recentă a legislației aplicabile.

Informațiile furnizate nu înlocuiesc consultanța juridică acordată de un practician în domeniul dreptului.

Ultima actualizare: 06/10/2023

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.